

Archeologienota

Kapelle-op-den-Bos – Evert Larockstraat

Jordi Bruggeman en Vincent Smet

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/16

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	15
2.4	Assessmentrapport	15
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	15
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	20
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	24
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	25
2.4.5	Afweging noodzaak verder onderzoek.....	27
3	Samenvatting.....	28
4	Bibliografie.....	29
4.1	Websites	29
5	Bijlagen	30
5.1	Archeologische periodes	30
5.2	Plannenlijst	30
5.3	Fotolijst.....	31

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017A99

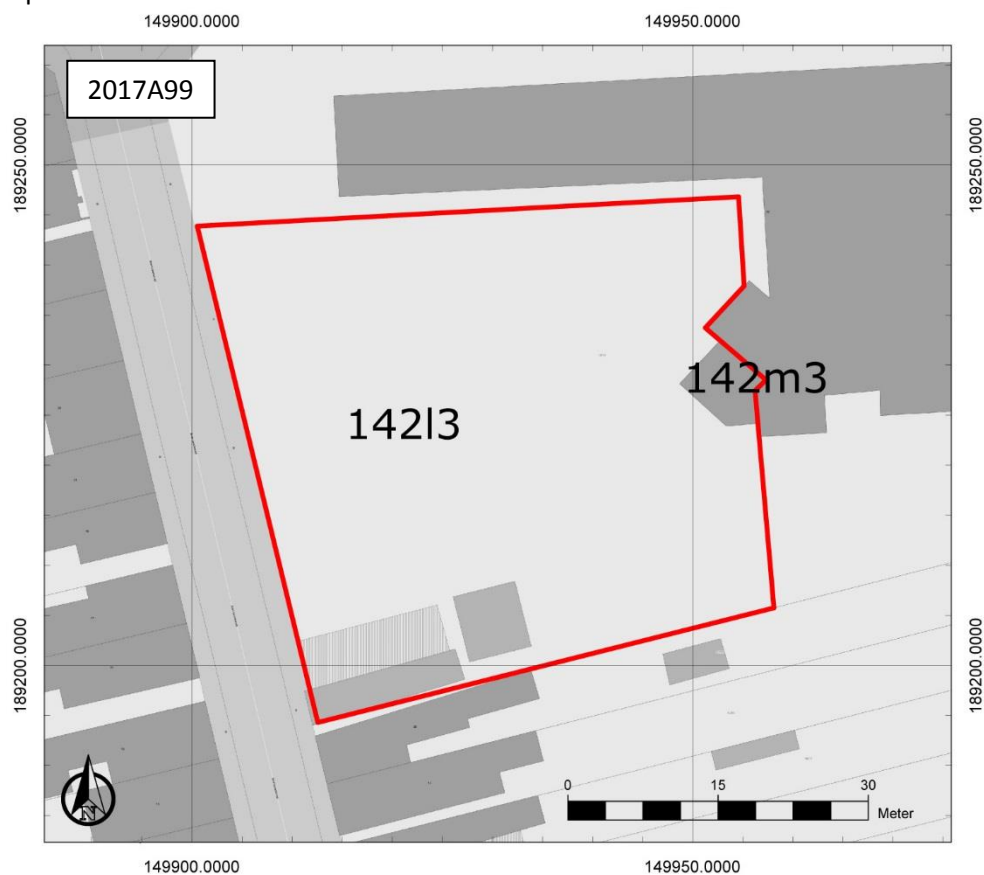
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Kapelle-op-den-Bos, Kapelle-op-den-Bos, Evert Larockstraat 22, Evert Larockstraat

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 149901, 182444
- 149913, 189194
- 149958, 189206
- 149955, 189247

Kadastraal plan:

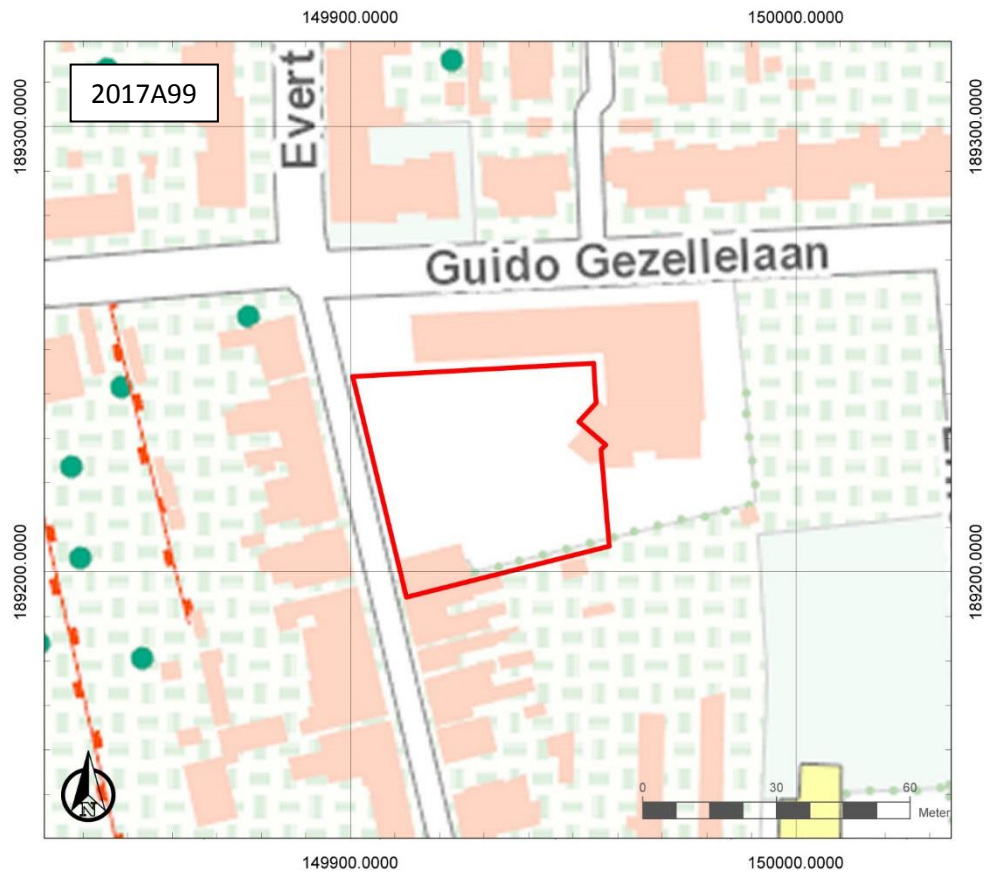

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Kapelle-op-den-Bos, afdeling 1, sectie B, nummers 142I3 en 142m3

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 2293 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 16/01/2017-30/01/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoringen

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: niet van toepassing.

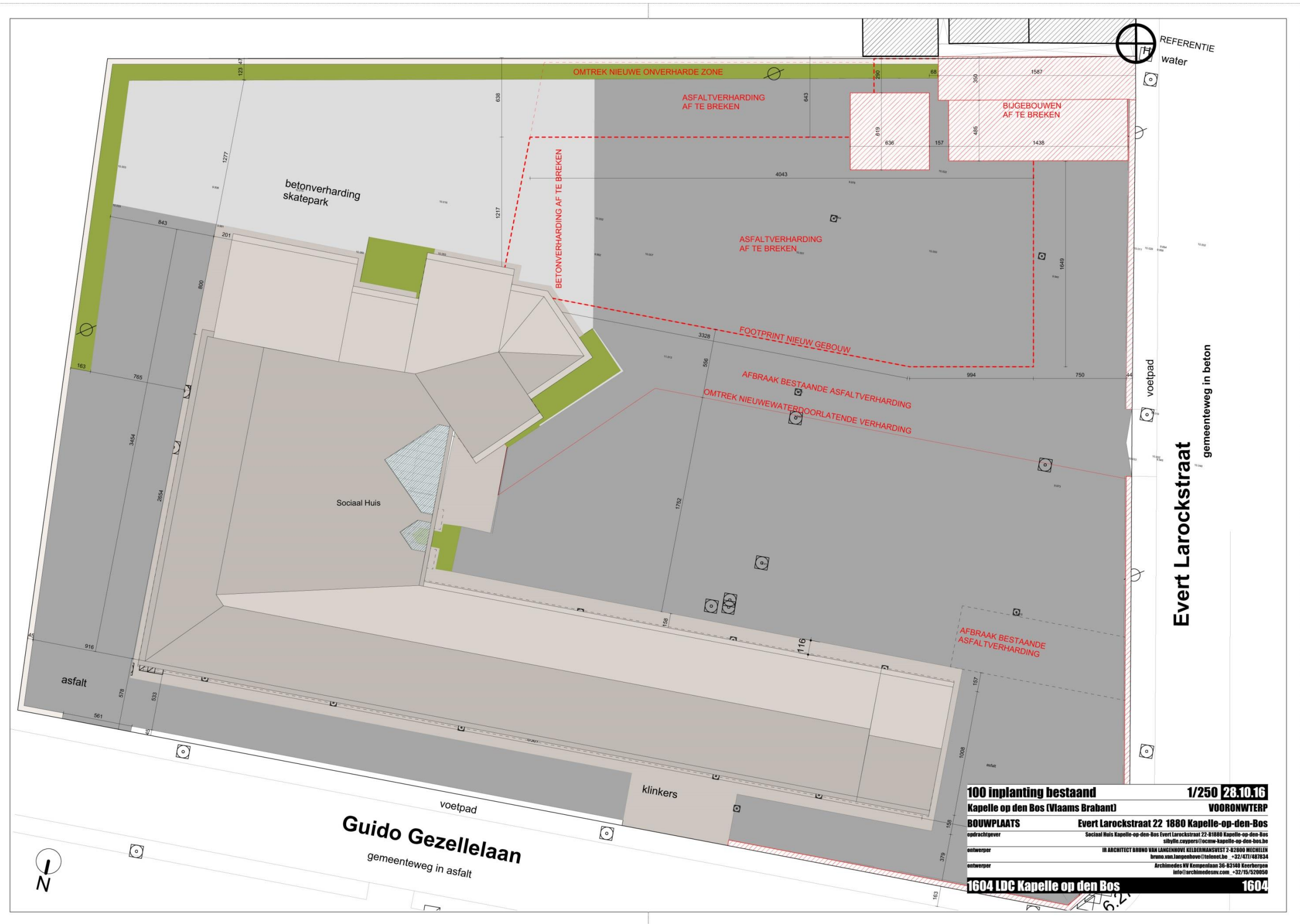
2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt een uitbreiding van het dienstencentrum voorzien. Daarvoor wordt de bebouwing in het zuidwesten van het onderzoeksgebied gesloopt en een deel van de in het onderzoeksgebied aanwezige verharding (Figuur 3).

In het zuiden van het onderzoeksgebied wordt een nieuw gebouw opgetrokken (ca. 723 m²), omgeven door een nieuwe, waterdoorlatende verharding en een petanqueterrein (ca. 477 m²) (Figuur 4). Ook zal een overdekte fietsenberging en berging voor terrasmeubilair opgetrokken worden (ca. 58 m²). De huidige tuinmuur aan de westzijde wordt vervangen door een nieuwe, lage tuinmuur. Verder worden er een aantal nieuwe groenzones voorzien (ca. 197 m²).

Het nieuwe gebouw wordt niet onderkelderd (Figuur 5). Een klein deel van het aansluitende gebouw wordt gerenoveerd. De fundering bestaat uit een funderingsplaat met vorstrand (Figuur 6, Figuur 7, Figuur 8 en Figuur 9). De bovenzijde van de vloerplaat van het nieuwe gebouw komt circa 5 cm dieper te liggen dan het huidige maaiveldniveau. De betonplaat zal een dikte krijgen van ca. 20 cm, met een lokale verdikking van ca. 30 cm ter hoogte van de dragende binnenmuren. De vorstranden/funderingsbalken zullen uitgegraven worden tot ca. 1,00 m onder het maaiveld. De verharding rond het gebouw zal een dikte hebben van ca. 50 cm (10 cm waterdoorlatende klinkers met straatlaag, 15 cm fundering en 25 cm onderfundering). De bovenzijde van de verharding komt ca. 5 cm hoger te liggen dan het huidige niveau. De realisatie van de groenzones betekent een verstoring tot een diepte van circa 45 cm onder het huidige maaiveld. Voor de plantputten is dat tot circa 80 cm onder het huidige maaiveld.

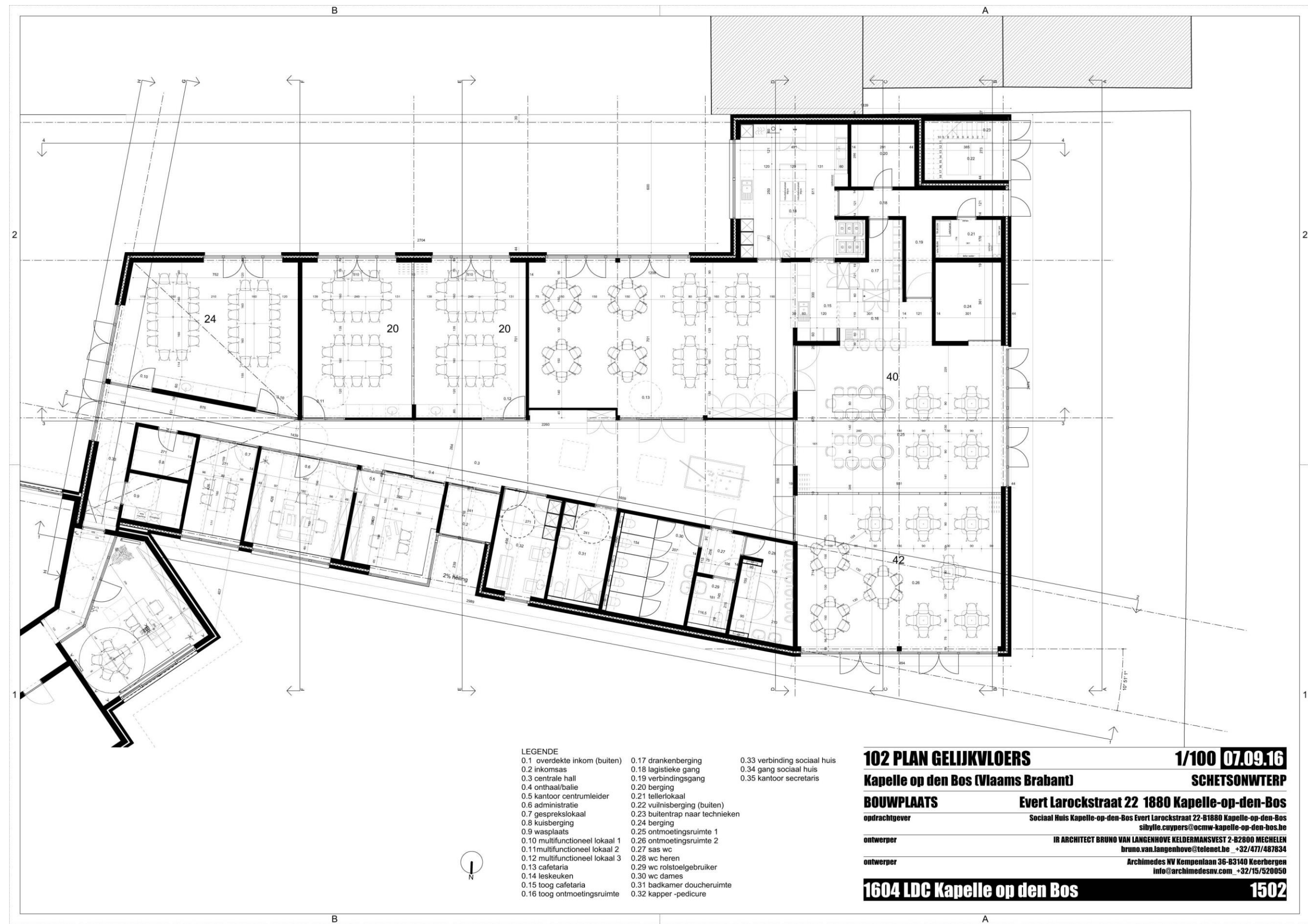
De afvoer van regenwater verloopt via een aantal infiltratiebakken en een regenwaterput, ten zuiden van het geplante gebouw, ter hoogte van een groenzone (Figuur 6). Voor de infiltratiebakken wordt een werkput voorzien van 12 x 2,50 m en 1,80 m diep. Voor de regenwaterput wordt een werkput aangelegd van ca. 4 x 4 m en 2,50 m diep. Het fecaal water wordt afgevoerd via een septische put aan de noordzijde van het geplande gebouw. Hiervoor wordt een werkput aangelegd van ca. 4 x 4 m en 2,50 m diep.

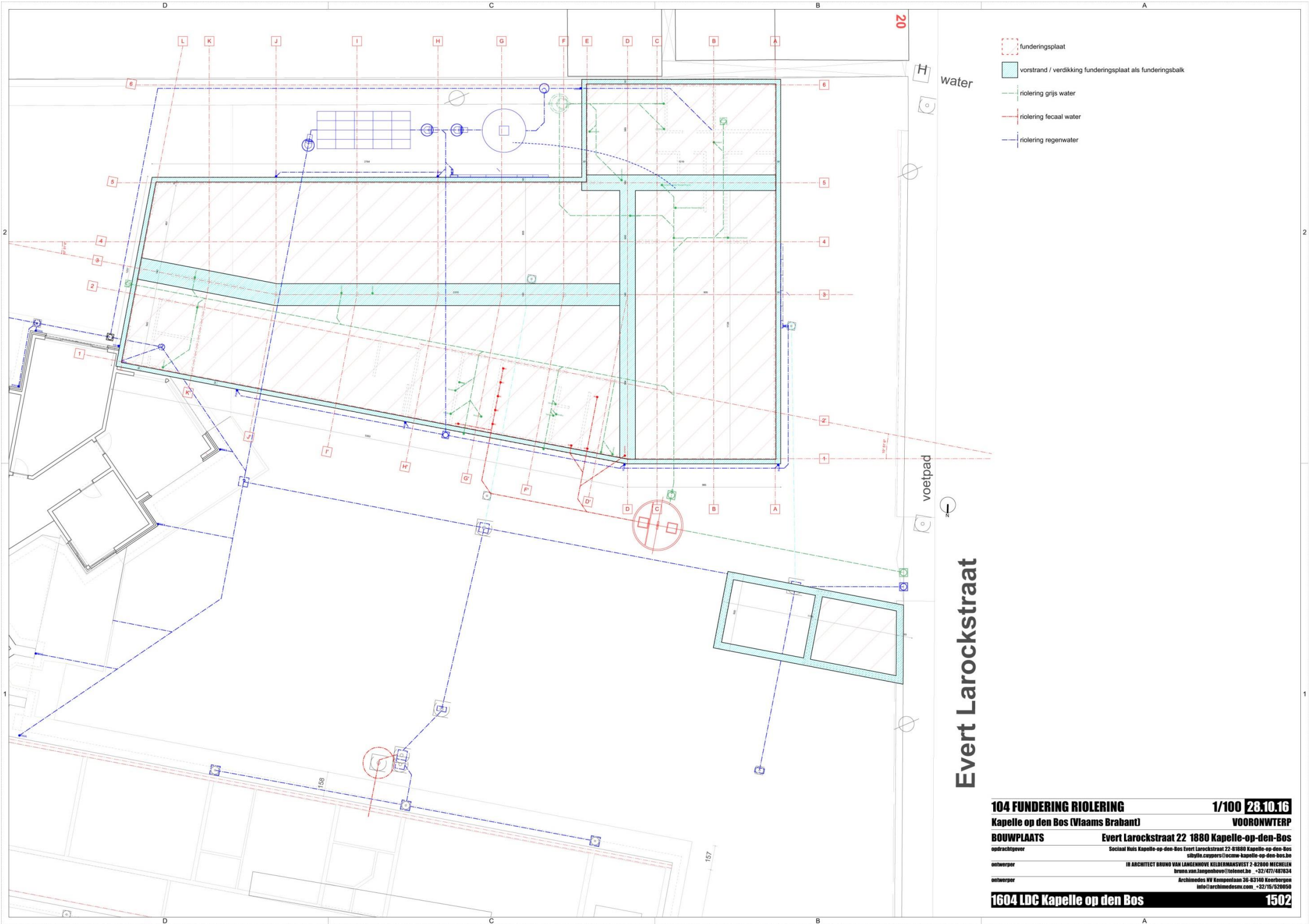
Figuur 3: Plan bestaande toestand met aanduiding van de geplande af- en opbraakwerken (Bruno Van Langenhove/Archimedes nv)

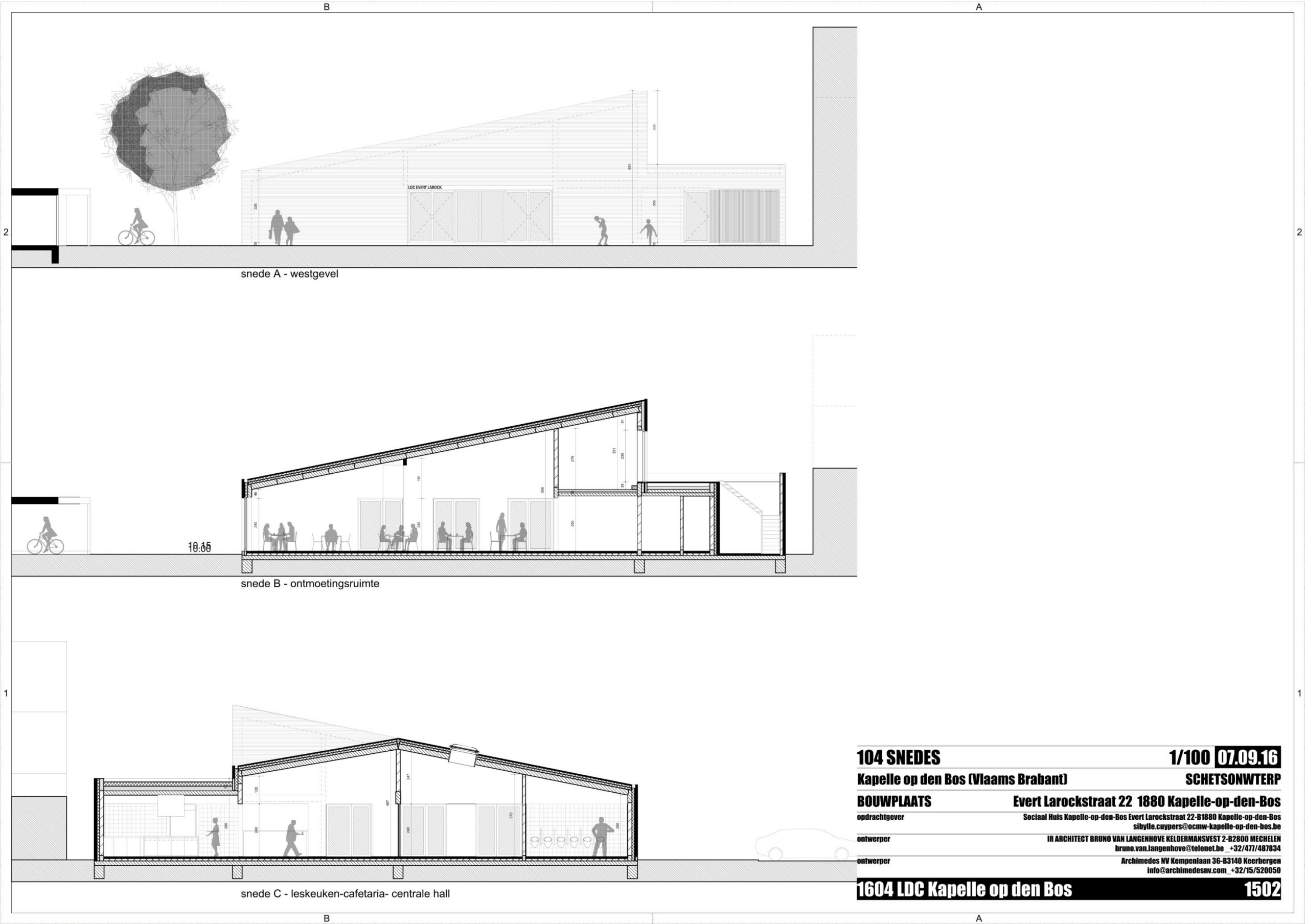
Figuur 4: Plan ontworpen toestand (Bruno Van Langenhove/Archimedes nv)

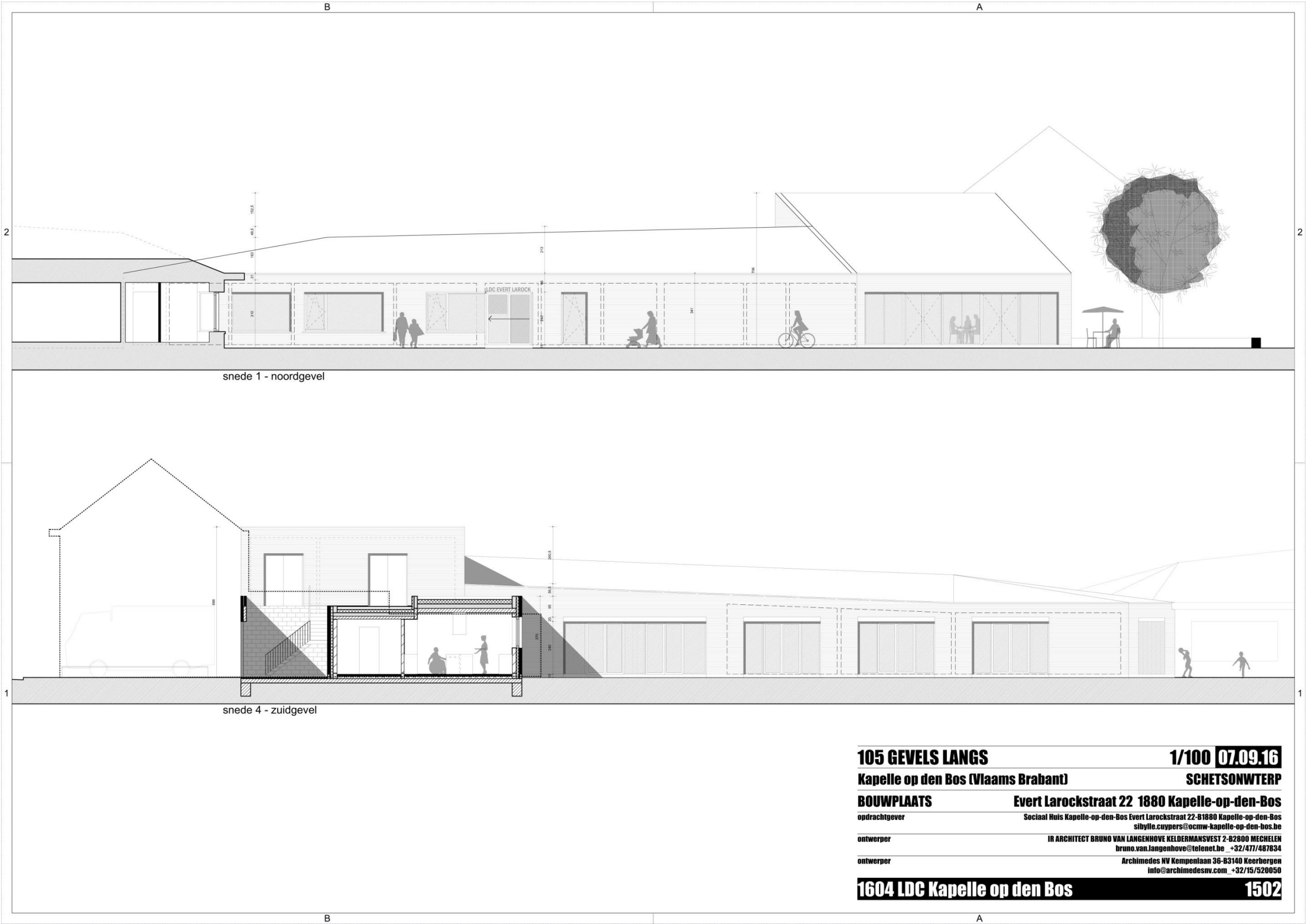
Figuur 5: Plan gelijkvloers nieuwbouw met aanduiding van de gevelaanzichten en snedes (Bruno Van Langenhove/Archimedes nv)

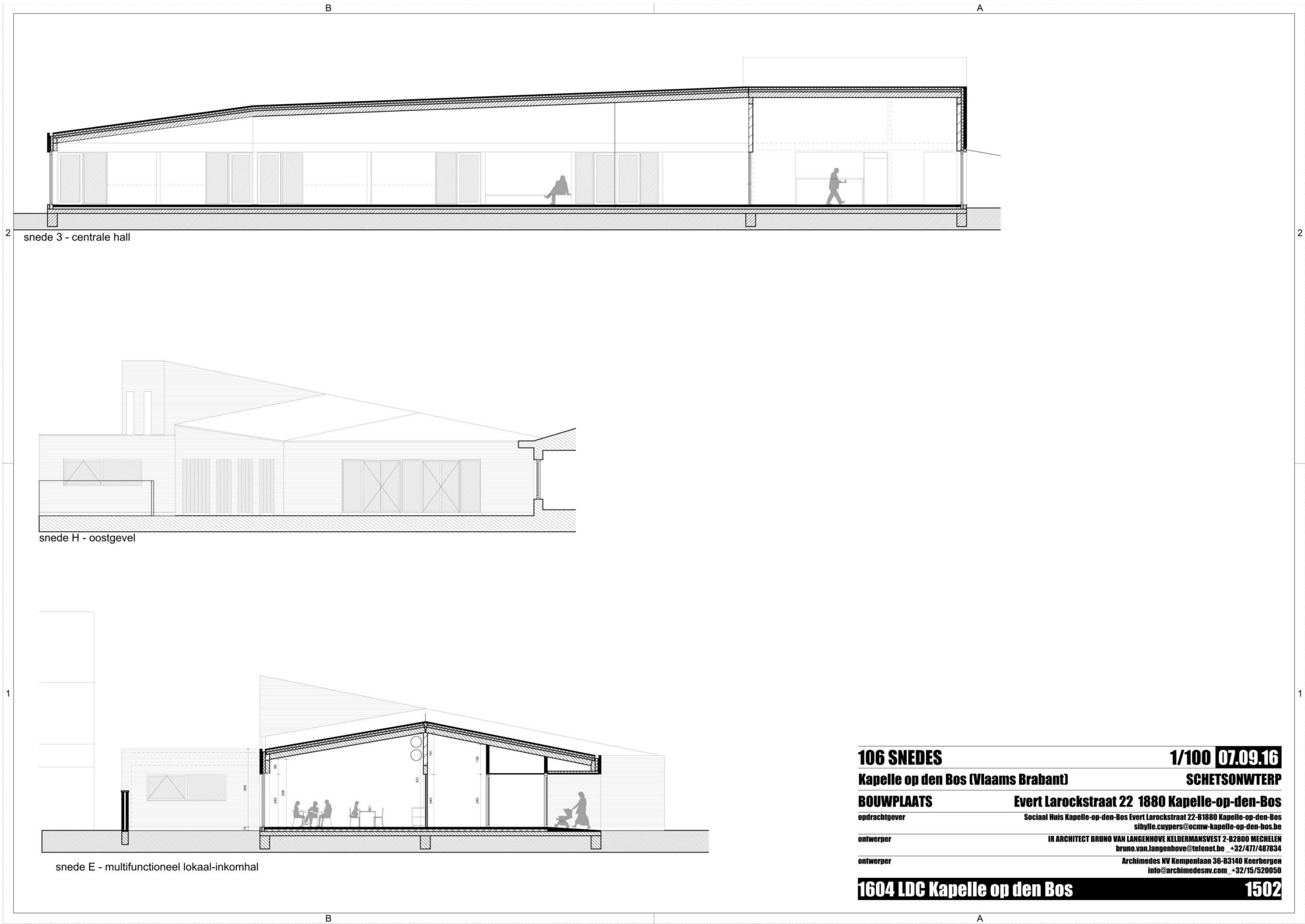
Figuur 6: Plan fundering en riolering (Bruno Van Langenhove/Archimedes nv)

Figuur 7: Dwarssnedes (Bruno Van Langenhove/Archimedes nv)

Figuur 8: Langssneden, deel 1 (Bruno Van Langenhove/Archimedes nv)

Figuur 9: Langssnedes, deel 2 (Bruno Van Langenhove/Archimedes nv)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Er zijn geen boringen, grondwatermetingen of historische bodemprofielen aangelegd in het onderzoeksgebied. Van het tot nog toe uitgevoerde historisch en heemkundig onderzoek is een stand van zaken gemaakt met betrekking tot het onderzoeksgebied op basis van alle beschikbare publicaties (zie bibliografie). Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief.

Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein worden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

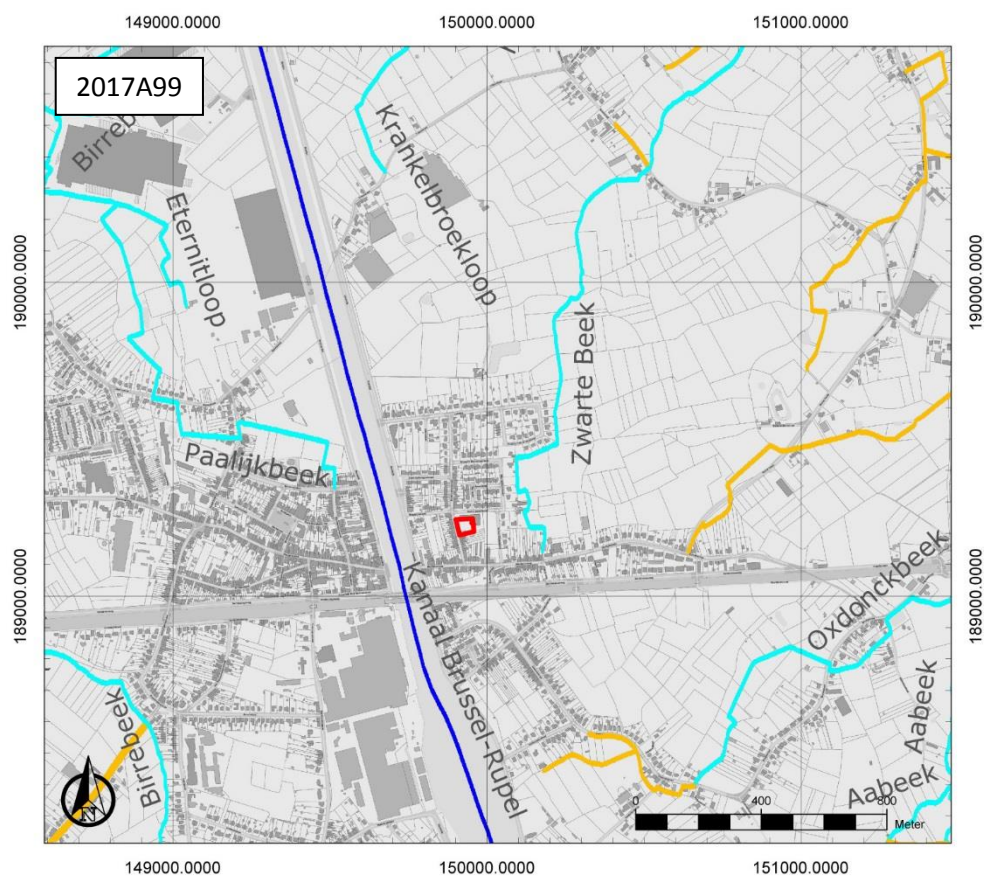
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

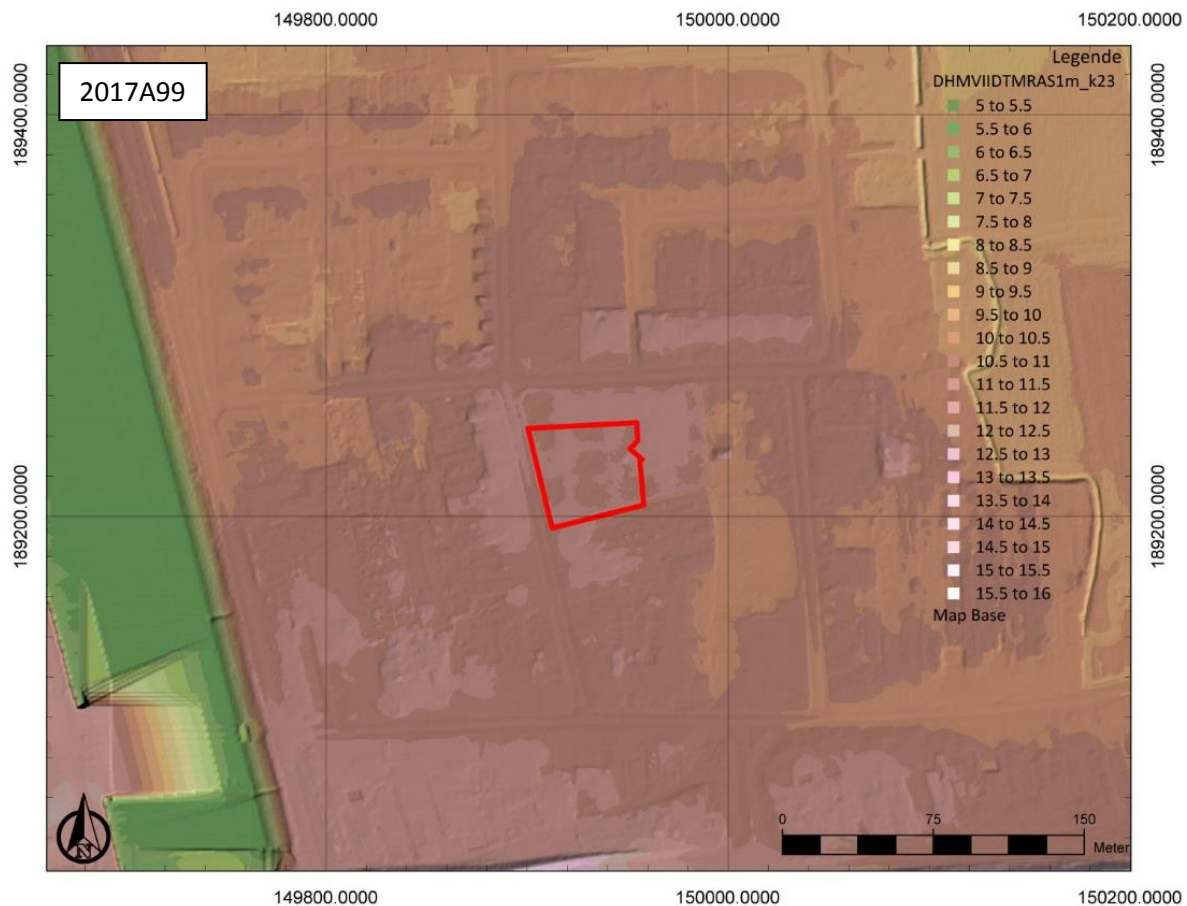
Het onderzoeksgebied wordt omsloten door de Evert Larockstraat in het westen, de Guido Gezellenlaan in het noorden, en de Ernest Claesstraat in het oosten (Figuur 10). Het terrein is gelegen in woongebied. Het grootste deel van het terrein is geasfalteerd en dient als parking voor het reeds bestaande gebouw. Hydrografisch behoort het onderzoeksterrein tot het Beneden-Scheldebekken, maar het is ook vlakbij het Dijlebekken gelegen. Ten westen van het terrein bevindt zich het kanaal Brussel-Rupel, terwijl op ongeveer dezelfde afstand – circa 185 m - ten oosten de Zwarte Beek aanwezig is (Figuur 11). Ten zuidoosten bevinden zich de Oxdonckbeek en Aabeek, terwijl de Krankelbroekloop ten noorden te situeren is. Ten westen van het kanaal Brussel-Rupel zijn nog de Birrebeek, met de Paalijkbeek en de Eternitloop gelegen.

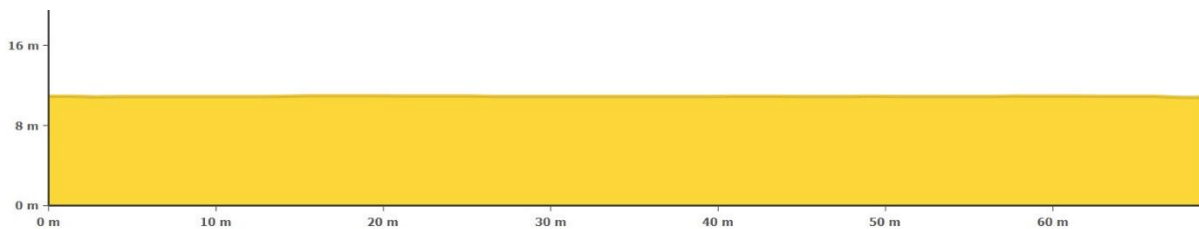
Figuur 10: Luchtfoto van 2015 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 11: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

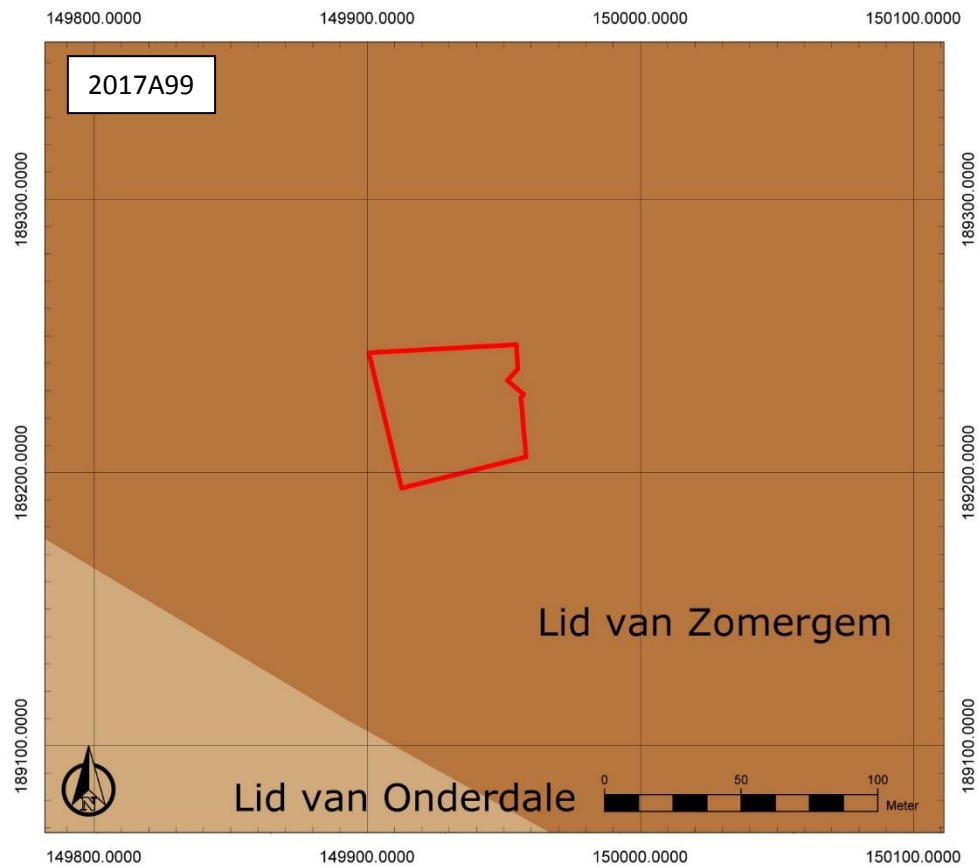

Figuur 12: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

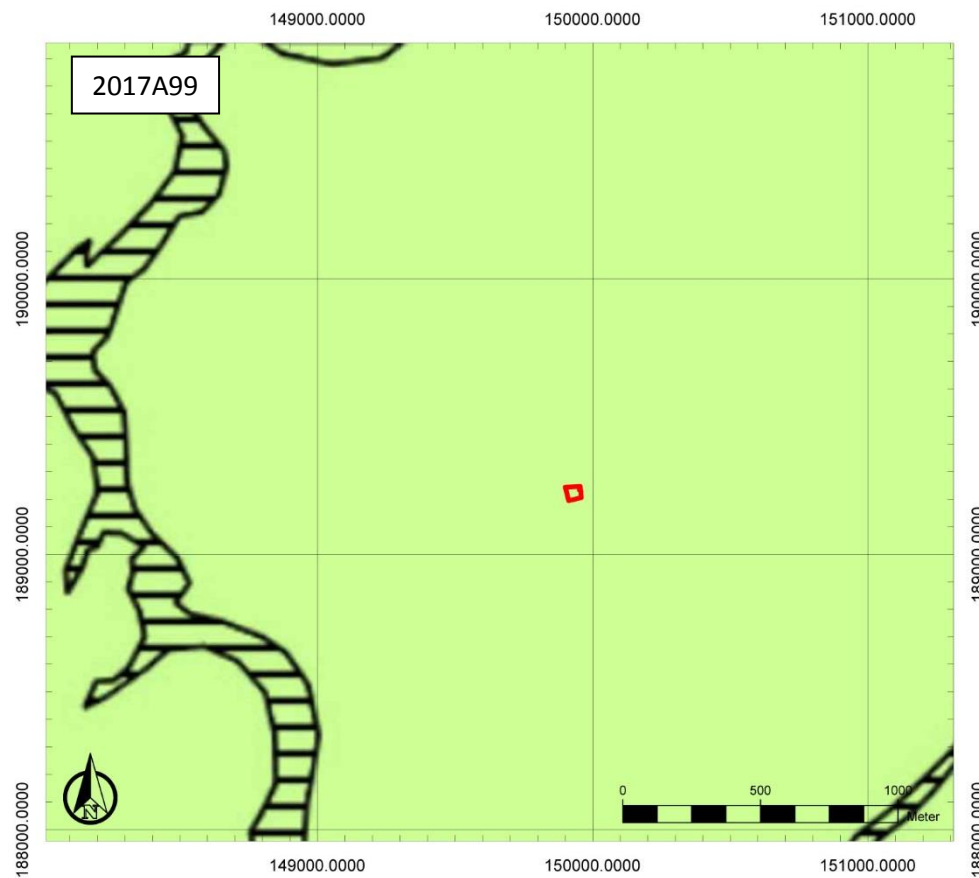

Figuur 13: Hoogteverloop van noord naar zuid (www.geopunt.be/kaart)

De topografie wordt in de omgeving van het onderzoeksgebied gekenmerkt door een vrij vlak reliëf. Het onderzoeksgebied is iets hoger gelegen dan de omgeving ten noorden en ten oosten, waar zich de Zwarte Beek bevindt (Figuur 12). Het terrein zelf is vrij vlak, met een minimale hoogte van 10,9 m en een maximale hoogte van 11,1 m (Figuur 13). De tertiaire geologische kaart (Figuur 14) geeft aan dat de ondergrond van het onderzoeksgebied uitsluitend uit het Lid van Zomergem bestaat, gekenmerkt door grijsblauwe klei. Ten zuidwesten bevindt zich het lid van Onderdale. Dit bestaat uit een donkergrijs tot grijsgroen fijn zand met pyrietconcreties, dat glimmer- en glauconiethoudend is.

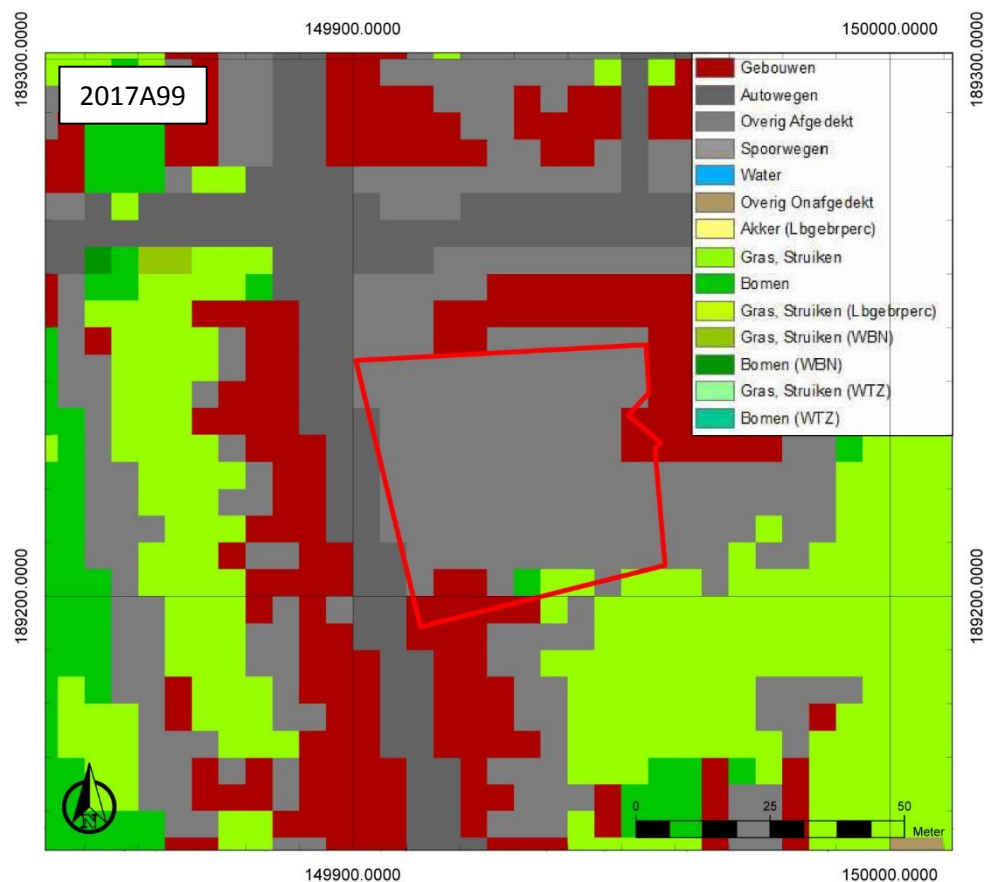

Figuur 14: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 15: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (www.geopunt.be)

Er komen drie bodemtypes voor ter hoogte van het onderzoeksgebied. Het zuiden en het zuidwesten van het onderzoeksgebied is aangegeven als bebouwde zone (OB). In het noordoosten komt een matig droge zandleembodem met sterk gevlekte textuur (bij lemige sedimenten) of verbrokkelde textuur B horizont (bij zandige sedimenten) voor, waarbij de sedimenten lichter of grover worden in de diepte (Lccz). De rest van het terrein wordt gekenmerkt door een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte (bij lemige sedimenten) of verbrokkelde textuur B horizont (bij zandige sedimenten), waarbij de sedimenten lichter of grover worden in de diepte (Ldcz). Het merendeel van het onderzoeksgebied is op de bodemgebruiksk kaart (Figuur 18) aangegeven als verhard. In het zuidwesten en het oosten is bebouwing aangeduid, wat overeenkomt met de luchtfoto uit 2015 (Figuur 10). Centraal in het zuiden komen in een kleine zone gras en struiken voor.

Figuur 18: Bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het projectgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Kapelle-op-den-Bos was lange tijd een grensgebied met het graafschap Vlaanderen, waardoor het een lange geschiedenis van oorlogsfeiten en verdedigingsmaatregelen kent.² Kapelle-op-den-Bos heeft waarschijnlijk zijn oorsprong en naam te danken aan een bidplaats of kapel, opgericht te midden van een bosgebied, dat in de loop van de eeuwen uitgroeide tot een parochiekerk. De hertog van Brabant gaf het dorp in de 13de eeuw een keure. Het ontstond als een geheel, afgebakend door oude wegen en beken met een heerbaan als ruggengraat, en was gelegen tussen drie grote

² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Arrondissement Halle-Vilvoorde, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/126615> (geraadpleegd op 17 januari 2017).

domeinen: Grimbergen-Meise, Zemst en Puurs.³ De gemeente werd sterk geteisterd door vernielingen in beide wereldoorlogen.⁴

Figuur 19: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<http://www.geopunt.be/kaart>)

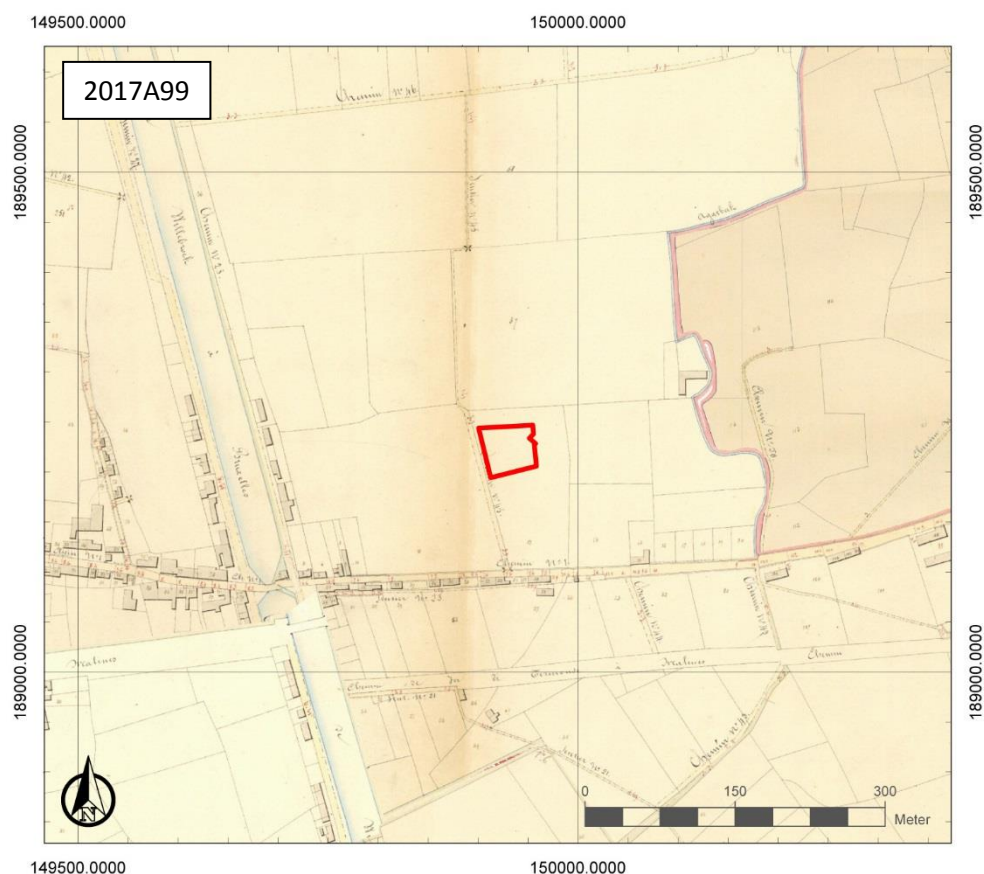
De Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778) toont het onderzoeksgebied als akkerland (Figuur 19). Op relatief beperkte afstand bevindt zich het kanaal van Willebroek (het zeekanaal Brussel-Rupel), dat aangelegd werd in 1550-1560.⁵ Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied is de dorpskern gesitueerd. De wegen die op heden het onderzoeksgebied omgeven, zijn nog niet aangegeven.

Vanaf de Atlas der Buurtwegen (1841, Figuur 20) is de Evert Larockstraat wel aanwezig, maar op de jongere Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879, Figuur 21) is de Evert Larockstraat niet aangeduid. Op beide kaarten is geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied.

³ <http://www.kapelle-op-den-bos.be/geschiedenis>

⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Kapelle-op-den-Bos, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121446> (geraadpleegd op 17 januari 2017).

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Willebroek, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120420> (geraadpleegd op 30 januari 2017).

Figuur 20: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 21: Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van P.C. Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 22: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

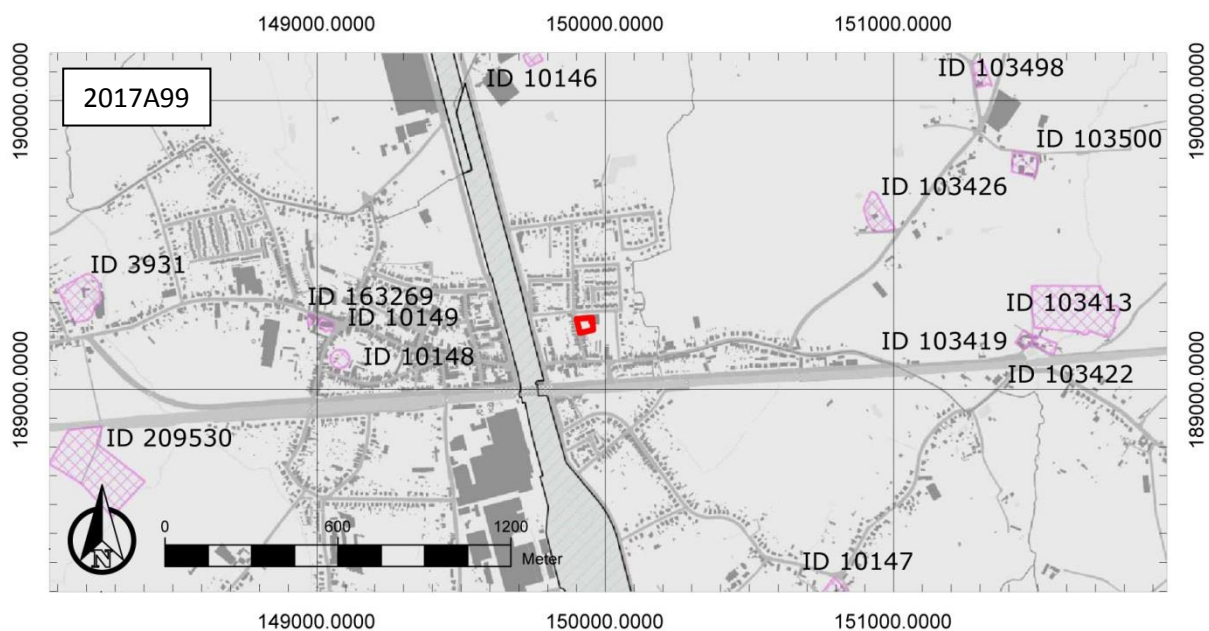

Figuur 23: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De luchtfoto uit 1971 (Figuur 22) geeft het terrein weer als grasland. Binnen het perceel waar het onderzoeksgebied deel van uitmaakt is nu te zien dat een gebouw opgetrokken is, dat nog steeds bestaat en onderdeel is van het huidige dienstencentrum. De omgeving van het onderzoeksgebied is sterk bebouwd geraakt. Vergelijking met een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 23) toont dat verschillende veranderingen plaatsgevonden hebben. Het eerder vermelde gebouw is licht uitgebreid en verharding is aangebracht binnen het volledige onderzoeksgebied.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied, waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 24). Verschillende vondsten werden gedaan door middel van metaaldetectie, ten zuidwesten van het onderzoeksgebied, aan de Hogelstbeek (CAI ID 209530). Hier werd een losse vondst gedaan van een Romeinse scharnierfibula met email uit de 2de eeuw. Ook een losse vondst uit de late middeleeuwen kwam aan het licht. Het gaat om een zilveren gespbroche met bloemenmotief uit de 14de of de 15de eeuw, evenals om een koperen mondharpje uit de 15de of de 16de eeuw, een muntgewicht voor Ecu uit de 15de eeuw en een concentratie van zilveren munten, waaronder Spaanse Reaals van Filips II (1556-1598). Verder werd er een losse vondst gedaan van een zilveren kledinghaakje uit de 17de of de 18de eeuw. Ten slotte is nog de losse vondst van zilveren munten (Leopold I & II, alsook Napoleon III) en een koperen/messing penning van Andre Rob, alsook een zilveren kinderringetje uit de 19de eeuw, een moderne zilveren broche, een zilveren heiligenhanger uit de 19de of de 20ste eeuw en een koperen medaille van de Antwerpse jaarmarkt van 1855 aangetroffen.⁶

Figuur 24: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>)

Op de Steynemolen 2 (CAI ID 103422), ten oosten van het onderzoeksgebied, zou een pachthoeve en een speelhuis uit de late middeleeuwen gestaan hebben, dat in 1820 is afgebroken.⁷ Eveneens ten oosten bevindt zich het kasteel de Mot (CAI ID 103426) dat mogelijk teruggaat tot een mottekasteel.

⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 209530, Hogelstbeek (geraadpleegd op 17 januari 2017)

⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Hoeve Steynemolen, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/1626> (geraadpleegd op 17 januari 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103422, Steynemolen 2 (geraadpleegd op 17 januari 2017)

Het kasteel is uitgebrand in de zomer van 1979.⁸ Verder bevond zich in het oosten, op de Witte Hoeve (CAI ID 103413), vanaf de 17de eeuw een alleenstaande hoeve,⁹ en ter hoogte van de Steynemolen 1 (CAI ID 103419) ook de restanten van een 18de-eeuwse alleenstaande hoeve, aangegeven op de Ferrariskaart.¹⁰

Ten noorden, op het Hof ten Triest (CAI ID 10146) is een site met walgracht uit de middeleeuwen te situeren.¹¹ Te Koningsteen in het zuidoosten van de kaart (CAI ID 10147) is eveneens een site met walgracht uit de middeleeuwen te situeren.¹² Ten westen toont de zogenaamde Ferrariskaart een site met walgracht, ter hoogte van CAI ID 163269.¹³ Ook de parochiekerk Sint-Niklaas (CAI ID 10149) is ten westen te situeren. Hier stond eerst een kapel, die in de 16de eeuw vervangen werd door een kerk. Deze werd op zijn beurt afgebroken en vervangen door een gebouw met drie beuken. Hiervan zijn een vlakgraf en de gevelsteen bewaard gebleven.¹⁴ Eveneens ten westen, op het Hof te Liere (CAI ID 3931) is een site met walgracht uit de late middeleeuwen te lokaliseren.¹⁵

Ten noordoosten is op de zogenaamde Ferrariskaart, in de Alemstraat (Hovenberghoeve, CAI ID 103498), een andere alleenstaande hoeve uit 18de eeuw aangeduid.¹⁶ Ook de Neuheuve (CAI ID 103500) is omwille van haar voorkomen op de Ferrariskaart opgenomen in de CAI.¹⁷ Verder bevond zich ten westen van het onderzoeksgebied (CAI ID 10148) in de 18^e eeuw een molen.¹⁸

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Deze synthese geeft de verhouding aan van het onderzochte gebied ten aanzien van zijn landschappelijke en culturele kader. Dit gebeurt aan de hand van een beantwoording van de vooropgestelde onderzoeksvragen.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

De gekende archeologische waarden in de omgeving bevinden zich op vrij grote afstand van het onderzoeksgebied. Daarom zijn ze weinig nuttig in het inschatten van het archeologisch potentieel van het terrein. Daarvoor zijn we meer aangewezen op de landschappelijke en historische gegevens. Het terrein is op korte afstand van de Zwarte Beek gelegen, waardoor rekening gehouden moet worden met potentieel voor de aanwezigheid van steentijd artefactensites. Aan de andere kant blijkt het terrein lang in gebruik geweest als akkerland. Landbouwactiviteiten en de huidige verharding zullen hun impact gehad hebben op de bewaring van eventueel aanwezige steentijd artefactensites. Verder betreft het een hoger gelegen terrein dat gekenmerkt wordt door de overgang van nattere naar drogere gronden. Het terrein kent bijgevolg een gunstige landschappelijke locatie. Op basis van historische kaarten en luchtfoto's zijn weinig verstoringen, dieper dan de teelaarde, te verwachten op het terrein. Een laatste, maar erg belangrijk aspect, is de oppervlakte van het onderzoeksgebied. Dit betreft slechts ca. 2293 m². De beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied reduceert sterk

⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103426, Kasteel de Mot (geraadpleegd op 17 januari 2017)

⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103413, Witte Hoeve (geraadpleegd op 17 januari 2017)

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103419, Steynemolen 1 (geraadpleegd op 17 januari 2017)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 10146, Hof ten Triest (geraadpleegd op 17 januari 2017)

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 10147, Koningsteen (geraadpleegd op 17 januari 2017)

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 163269, Walgrachtsite (geraadpleegd op 17 januari 2017)

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 10149, Parochiekerk Sint-Niklaas (geraadpleegd op 17 januari 2017); AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Parochiekerk Sint-Niklaas, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/39794> (geraadpleegd op 17 januari 2017).

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 3931, Hof te Liere (geraadpleegd op 17 januari 2017)

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103498, Alemstraat (Hovenberghoeve) (geraadpleegd op 17 januari 2017)

¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103500, Aland I (Neuheuve) (geraadpleegd op 17 januari 2017)

¹⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 10148, Windmolen (geraadpleegd op 17 januari 2017)

de kans dat waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zullen zijn binnen het onderzoeksgebied. Dit alles samen laat ons besluiten dat het terrein slechts een laag archeologisch potentieel kent.

Figuur 25: Syntheseplan

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Historische kaarten en luchtfoto's laten toe de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein te schetsen vanaf de 18de eeuw tot op heden. Historische kaarten geven aan dat het onderzoeksterrein lang in gebruik geweest is als akkerland en als grasland. Vanaf een luchtfoto uit 1971 is bebouwing nabij het onderzoeksgebied te zien. Tussen 1971 en 1990 werd het volledige onderzoeksgebied verhard, zoals dat vandaag de dag nog steeds het geval is. De landschapshistoriek en gebruiksevolutie van het terrein geven bijgevolg aan dat geen grootschalige verstoringen te verwachten zijn op het terrein. Wel lijkt de teelaarde geroerd door landbouwactiviteiten en later het aanbrengen van verharding.

Wat is de impact van de geplande werken?

Op het terrein wordt een uitbreiding van het dienstencentrum voorzien. Daarvoor wordt de bebouwing in het zuidwesten van het onderzoeksgebied gesloopt en een deel van de in het onderzoeksgebied aanwezige verharding. In het zuiden wordt een nieuw gebouw opgetrokken, omgeven door een nieuwe, waterdoorlatende verharding en een petanqueterrein. Ook zal een overdekte fietsenberging en berging voor terrasmeubilair opgetrokken worden. De huidige tuinmuur aan de westzijde wordt vervangen door een nieuwe, lage tuinmuur. Verder worden er een aantal nieuwe groenzones voorzien. Het nieuwe gebouw wordt niet onderkelderd. De fundering bestaat uit een funderingsplaat met vorstrand. De bovenzijde van de vloerplaat van het nieuwe gebouw komt circa 5 cm dieper te liggen dan het huidige maaiveldniveau. De betonplaat zal een dikte krijgen van

ca. 20 cm, met een lokale verdikking van ca. 30 cm ter hoogte van de dragende binnenmuren. De vorstranden/funderingsbalken zullen uitgegraven worden tot ca. 1,00 m onder het maaiveld. De verharding rond het gebouw zal een dikte hebben van ca. 50 cm. De bovenzijde van de verharding komt ca. 5 cm hoger te liggen dan het huidige niveau. De realisatie van de groenzones betekent een verstoring tot een diepte van circa 45 cm onder het huidige maaiveld. Voor de plantputten is dat tot circa 80 cm onder het huidige maaiveld. De afvoer van regenwater verloopt via een aantal infiltratiebakken en een regenwaterput, ten zuiden van het geplante gebouw, ter hoogte van een groenzone. Voor de infiltratiebakken wordt een werkput voorzien van 12 x 2,50 m en 1,80 m diep. Voor de regenwaterput wordt een werkput aangelegd van ca. 4 x 4 m en 2,50 m diep. Het fecaal water wordt afgevoerd via een septische put aan de noordzijde van het geplante gebouw. Hiervoor wordt een werkput aangelegd van ca. 4 x 4 m en 2,50 m diep. Op het terrein worden dus verschillende bodemingrepen gepland. De verstoringdiepte ervan varieert sterk. We moeten besluiten dat de geplande werken een negatieve impact hebben op het aanwezige bodemarchief.

2.4.5 Afweging noodzaak verder onderzoek

Het bureauonderzoek geeft aan dat het onderzoeksgebied slechts een laag archeologisch potentieel kent. Dit is in belangrijke mate gerelateerd aan de beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied, met name ca. 2293 m². De beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied reduceert sterk de kans dat waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zullen zijn binnen het onderzoeksgebied. Dat maakt dat het potentieel op kennisvermeerdering dat volgt uit bijkomend archeologisch vooronderzoek beperkt is. Te beperkt om de kosten van bijkomend archeologisch vooronderzoek te rechtvaardigen. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht in het kader van de geplande werken.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek geeft aan dat het onderzoeksgebied slechts een laag archeologisch potentieel kent. Dit is in belangrijke mate gerelateerd aan de beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied, met name ca. 2293 m². De beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied reduceert sterk de kans dat waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zullen zijn binnen het onderzoeksgebied. Dat maakt dat het potentieel op kennisvermeerdering dat volgt uit bijkomend archeologisch vooronderzoek beperkt is. Te beperkt om de kosten van bijkomend archeologisch vooronderzoek te rechtvaardigen. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht in het kader van de geplande werken.

4 Bibliografie

4.1 Websites

Cartesius (2017)

<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2017)

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2017)

<http://dov.vlaanderen.be>

Geopunt Vlaanderen (2017)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2017)

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Kapelle-op-den-Bos (2017)

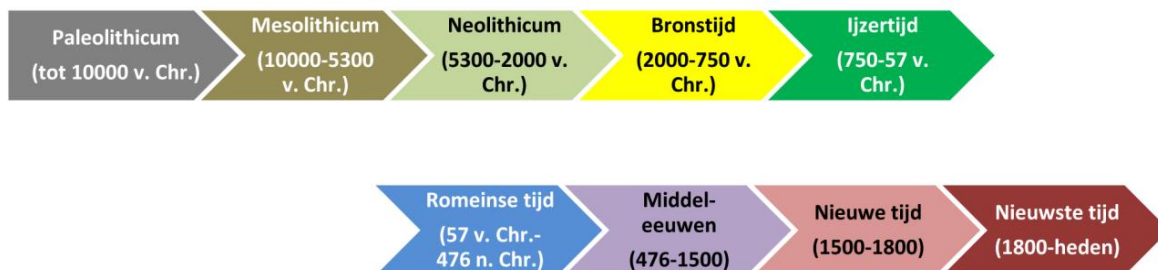
<http://www.kapelle-op-den-bos.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2017)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2017A99

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	17/01/2017
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	17/01/2017
3	Bouwplan	Bestaande toestand met geplande af- en opbraakwerken	1:1	Digitaal	27/01/2017
4	Bouwplan	Ontworpen toestand	1:1	Digitaal	27/01/2017
5	Bouwplan	Ontwerpplan gelijkvloerds met snedes	1:1	Digitaal	27/01/2017
6	Bouwplan	Plan fundering en riolering	1:1	Digitaal	27/01/2017
7	Bouwplan	Dwarssnedes	1:1	Digitaal	27/01/2017
8	Bouwplan	Langssnedes	1:1	Digitaal	27/01/2017
9	Bouwplan	Langssnedes	1:1	Digitaal	27/01/2017
10	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	17/01/2017
11	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	17/01/2017
12	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	17/01/2017
13	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	17/01/2017
14	Quartairgeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	17/01/2017
15	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	17/01/2017
16	Bodemgebruikkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	17/01/2017
17	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	17/01/2017
18	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	17/01/2017
19	Historische kaart	Popp-kaart	1:1	Digitaal	17/01/2017
20	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	17/01/2017
21	Syntheseplan	Synthese van het bureauonderzoek	1:1	Digitaal	17/01/2017

5.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2017A99

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2015	Digitaal	17/01/2017
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	17/01/2017
F3	luchtfoto	Toestand terrein 1979-1990	Digitaal	17/01/2017